

ČECHOVÁ, Vlasta. *Význam pohádky "O Červené karkulce" pro děti školního věku*. Praha: Katedra psychologie Pedagogické fakulty UK, 2009.

Karkulku má ze všech nejráději její babička, která (ne matka) jí dá taky červený čepeček, na znamení její sexuální zralosti (menstruace): nyní to bude ona, kdo ponese štafetu generací. Babička sama, nemocná, stará, je už stažena ze sexuálního styku, žije odděleně od Karkulčiny matky, v lese. Matka (bez muže) je tou řídicí osobou uprostřed mezi babičkou a Karkulkou, spojených sympatiemi: to také ona posílá Karkulku za babičkou s určitým protidarem, a hlavně s varováním se netoulat, nesejít z cesty. Pak až do konce, navždy mizí. Proč: protože se objeví jako Vlk, který si ověřuje, jestli ji Karkulka poslechla. Ne, a za to tedy spolkně babičku, co děvče "kazí". Poté i Karkulku (teď matka-vlk předstírá, že je vyhaslou babičkou), takže pak před námi leží tři ženské generace: břicho matky obsahuje jak sotva zapálenou Karkulku, tak už vyhořelou babičku. Než přijde myslivec, mužská postava, která Karkulku i babičku osvobodí; nezabije (jak to, ostatně, že vlk není mrtev při rozpárání břicha?), ale matku-vlka sexuálně obslouží, a tím Karkulku i s babičkou osvobodí. Mohli bychom zkusit i dál: Vlk, to vlčí se zabije samo, obtíženo kameny, jako nově otěhotnělá matka (?).

Obávám se, že není jiné plausibilní vysvětlení dějové zápletky pohádky. Bettelheimova interpretace, připisující to vlčí střídavě k postavě otci, pak k Id otce, pak k Id Karkulky, nefunguje: proč by chtěl otec pohltnout babičku?, proč Karkulku? Otcové navíc v zásadě nepohlcují a vůbec už v sobě neobsahují, nemajíce břicho, luno; mohou někdy trhat, zde ovšem párat ženské břicho. Na podporu této genderově ženské interpretace pohádky připomínám např. italskou orální verzi, uváděnou na internetu v souboru textů Red Riding Hood Home Page (na webu už se mi nedaří najít na adrese), La finta nonna (The false grandmother), kde není myslivec; místo vlka je zde the ogress, tedy obryně, lidožroutka, celá chlupatá a s ocasem (falická matka).

Psychoanalyticky by tato interpretace odkazovala k pojetí adolescence u Petera Blose (The adolescent passage), podle něhož se v pubertě re-aktivuje z Oidipa i tzv. negativní část, homosexuální vztah k rodiči, zde tedy případně k matce. Jak to, že by pohádka mohla něco říkat i klukům? Pro obě pohlaví zde platí postava pre-oidipální, příliš mocné matky (od níž se mohou dostat pouze pomocí otce, a proto bývá i úlevou, když ten matce řádně páře břicho): "The object of this fear is the archaic mother, the preoedipal, active (domesticating) mother who is the prototype of the witch in folklore (viz čarodějnickou lidožroutku z La finta nonna, zde vlka – MK). The fear revolves around surrender to the the archaic mother, and the wildly aggressive impulses are directed toward the overwhelming and ominous woman giant (zase obryně). On the genital level of prepuberty this constellation is experienced as castration fear in the relation to the woman, the preoedipal mother. /.../ It is surprising to see how little of this fear is related at this phase to the father; in fact, the boy's relationship to him is often surprisingly good and positive" (Blos, 1979, s. 120-121).

Autorka asi hezky rozebírá vývojové možnosti významu pohádky o Karkulce, a v řadě z nich se asi ani neplete, protože problematika se nakonec opravdu týká oidipského řešení. Vysoký počet Karkulek v 2. třídě by asi znamenal dozrívání Oidipa a nárůst v 6. jeho reaktivaci, včetně preoidipského tématu. Nejsem si však úplně jist akutností témat v dětských verzích: co když se třeba téma pohlčení explicitně objeví, až když je vnitřně zlikvidováno? Práce mi připadá celkově trochu příliš spekulativní, a když se ještě spekuluje bez zde tak základního motivu jako archaická matka... Vyzdvihnout bych chtěl velmi pečlivé zpracování, spisovatelský i psychologický talent autorky.

Navrhuji známku "velmi dobře".

doc. Miloš Kučera, v Praze 1.9.2009